

presence of the distribution of roles among the participants of the group with only one executor. At the same time, A. P. Babikov in favor of such recognition in the presence of at least two co-authors, who must comply with in whole or in part the objective side of the offense. Noting the increased degree of public danger of complicity in the crime, the author proposes some changes in Art. 368³ of the Criminal Code.

We are talking about the possibility and expediency of allocation in a separate article in this series of cases the commission of the crime by an organized group or its members.

In support proposals for editorial changes in article 368³ of the Criminal Code is shown on the differentiated accounting legislator respective qualifying features in the article 369 of the Criminal Code. In this article, which also provides for responsibility for active bribery, the commission of a crime by an organized group or its participant is highlighted in a separate part of the article. The author's text of the proposed changes is given.

Among other things, the article touches on the qualification of the crime in question if it is committed by an authorized person.

Keywords: corruption, bribery, active bribery corruption, malfeasance, corruption subject of active bribery of a legal entity of private law, committing a crime on preliminary arrangement by group of persons, committing of a crime by an authorized person.

УДК 67.9.431

М. О. Волошина

УМОВИ ГАРАНТУВАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КОНТРОЛЮ ЗА ТЕЛЕФОННИМИ РОЗМОВАМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ

У статті досліджено наукову літературу щодо змісту дефініції «умови гарантування прав і свобод людини при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції». Констатовано, що вирішення теоретико-прикладних питань права на невтручання в приватне спілкування людини в діяльності правоохоронних органів потребує комплексного дослідження. Дійдено висновку, що на сучасному етапі розвитку суспільства право на невтручання у приватне спілкування є конституційним правом особи, визнаним і гарантованим міжнародно-правовими документами в галузі прав людини, а обмеження визнаються допустимими та законними, якщо вони обґрунтовані як фактичними, так і юридичними обставинами. Сформульовано власне визначення дефініції «умови гарантування прав та свобод людини при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції», під яким пропонується розуміти передбачені кримінальним процесуальним та оперативно-розшуковим законодавством умови, засоби й способи, які сукупно забезпечують реалізацію, охорону та захист самостійного права особи, установленого й гарантованого на конституційному рівні щодо забезпечення охорони спілкування осіб від протиправних посягань з боку державних органів і посадових осіб, які здійснюють правоохоронну діяльність, гарантування збереження таємниці такого спілкування, а також можливості відновлення порушених прав особи при незаконному обмеженні права невтручання у приватне спілкування.

Ключові слова: невтручання у приватне спілкування, приватність, кримінально-процесуальні гарантії, контроль за телефонними розмовами.

Постановка проблеми. Безперервне вдосконалення технічних характеристик різних засобів зв'язку як невід'ємний фактор розвитку інформаційного суспільства обумовлює не тільки появу нових технічних можливостей для спостереження, відбору та фіксації змісту телефонних розмов, перехоплення й копіювання інформації, іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок, модемний зв'язок тощо), які передаються телефонними каналами зв'язку, а й потребує дослідження теоретико-правового потенціалу, спрямованого на встановлення умов гарантування прав і свобод людини в процесі проведення контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначену проблематику досліджували такі українські та зарубіжні криміналісти, процесуалісти й учені в галузі оперативно-розшукової діяльності, як Б. І. Бараненко, Б. Т. Безлепкін, А. В. Белоусов, В. В. Гевко, В. А. Дашко, Е. О. Дідоренко, Є. А. Доля, І. М. Доронін, В. І. Зажицький, А. М. Єфремов, С. Ю. Ільченко, Ю. П. Кобець, Є. Г. Коваленко, О. Г. Ковальов, І. П. Козьяков, В. А. Колеснік, С. А. Кириченко, В. І. Лазарева, А. О. Ляш, В. Т. Малярченко, М. А. Погорецький, П. М. Поляков, Б. Г. Розовський, В. Б. Рушайло, В. О. Селюков, І. В. Сервецький, В. М. Тertiшник, А. Г. Цветков, М. Є. Шумило та інші. Проте аналіз відповідної літератури свідчить, що стан наукової розробки теоретико-прикладних питань, зокрема щодо змісту умов гарантування прав і свобод людини при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції потребує більш детального вивчення.

Формування цілей. Мета статті полягає в аналізі наукової літератури щодо змісту дефініції «умови гарантування прав і свобод людини при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції».

Виклад основного матеріалу. Конституція України, визначаючи й утворюючи основні права й свободи людини, закріпила право кожного на таємницю листування, телефонних розмов та іншої кореспонденції. Лише судом для запобігання злочину чи з'ясування істини під час здійснення кримінального провадження у випадках, передбачених законом, можуть бути встановлені винятки, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо. Право на приватне спілкування тісно пов'язано з правом на невтручання в особисте й сімейне життя, передбачене ст. 32 Конституції України.

Принагідно зауважимо, що ключовою тезою концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої на правотворчому рівні указом Президента України від 08 квітня 2008 року № 311/2008, є забезпечення духу непорушності прав і свобод людини та громадянина, де окремо увага акцентується на недопустимості посягання на конституційні права особи з боку органів державної влади, їх посадових осіб тощо. Серед пріоритетних завдань реформування кримінальної юстиції України виокремлено запровадження нової, позбавленої обвинувального ухилу, процедури досудового розслідування, під час якої гласними й негласними методами,

встановленими законом, здійснюватиметься збирання фактичних даних, що мають значення для кримінального судочинства [1].

У Міжнародний день прав людини, тобто 10 грудня 2013 року, 562 письменники з 81 держави, серед яких п'ять лауреатів Нобелівської премії, звернулися з петицією до Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), закликаючи цю поважну інституцію прийняти Міжнародний білль про «цифрові» права та обмежити тотальне втручання спецслужб і корпорацій у приватне спілкування в телекомунікаційних мережах. Згодом цю ідею підтримали відомі в Інтернет-середовищі особи – один з винахідників World Wide Web і розробник HTML-мови Тім Бернерс-Лі та колишній співробітник Агентства національної безпеки та Центрального розвідувального управління США Едвард Сноуден, з антишпигунських викриттів якого, власне, і почалася ця кампанія [2].

Право на невтручання у приватне спілкування людини є одним з провідних серед основних конституційних прав, складаючи сукупно з іншими природними правами основу конституційного статусу людини. Рівень охорони й захисту права на невтручання у приватне спілкування, його гарантованість нормами права й судовою практикою, безперечно, є важливим показником демократизації суспільства, а також необхідною передумовою становлення й формування правової держави.

Національне законодавство гарантує особі приватність спілкування, де б вона не перебувала, зокрема й у громадському місці, за умови застосування нею мінімально необхідних правил для того, щоб зміст інформації, якою вона обмінювалася з іншими особами, був захищений від стороннього втручання (відійшла на певну віддаль від скупчення людей, які б могли її почути чи побачити; говорила пошепки тощо). Якщо ж особа не вжила заходів для того, щоб зміст її приватного спілкування був недоступний іншим особам, скажімо, виступає публічно, звертаючись до невизначеної кількості людей, то в такому разі дії уповноваженого державою органу, направлені на фіксацію відповідної інформації, не становитимуть втручання в приватне спілкування [3, с. 202].

На сьогодні серед науковців немає єдиної позиції щодо дефініції «умови гарантування прав і свобод людини при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції». З огляду на це видається доцільним проведення аналізу наукових досліджень із зазначеної тематики.

Як зазначають С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов та С. О. Гриненко юридичними умовами, що забезпечують приватність спілкування, є гарантоване приписами Конституції України й інших нормативно-правових актів право будь-якої особи на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, невтручання в її особисте й сімейне життя, можливість обмеження цих прав лише за рішенням суду (зокрема, статті 31, 32 Конституції України, пункт 7 частини 1 ст. 7, статті 14, 15, частини 1, 5 ст. 258, статті 260, 261, 263, 264 КПК України, ст. 9 Закону України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року

№ 1280-IV, ст. 6 Закону України «Про поштовий зв'язок» від 04 жовтня 2001 року № 2759-III), та укладення угоди між особою та юридичною особою, яка надає послуги телекомунікаційного, поштового зв'язку на території України для забезпечення її приватного спілкування [4, с. 10].

Заслужують на увагу також наукові погляди В.Я. Тація, який, визнаючи тісний зв'язок права на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції з правом на невтручання в особисте й сімейне життя, передбачене в ст. 32 Конституції України, зазначає, що норми ст. 31 Основного Закону України та ст. 14 КПК України виходять за межі приватного життя й не можуть бути зведені тільки до забезпечення особистої або сімейної таємниць. Вони однаково стосуються й сфери службових, ділових та інших суспільних відносин [4, с. 75].

Виокремлюючи ознаки приватності спілкування, М.І. Костін вважає, що такими є передбачені законом та/або здоровим глуздом умови, за яких учасники спілкування мають достатні підстави вважати (можуть обґрунтовано розраховувати на те), що зміст їхнього спілкування в цей час є таємницею для сторонніх осіб (наприклад, розмова в помешканні особи, зміст відправленого поштового листа тощо). Водночас учений наголошує, що напрацюванню більш чітких критеріїв щодо ознак приватності спілкування сприятимуть слідча й судова практики [5, с. 503–504].

Наведемо судження А.Б. Паршутіна, який зазначає, що не буде втручанням у приватне спілкування документування в процесі проведення негласних слідчих (розшукових) дій публічних виступів, масових зборів, мітингів та демонстрацій, де присутні на них особи проголошують певну інформацію відкрито, з метою її оприлюднення та розповсюдження [6, с. 182]. Тобто, у разі, коли особа не намагається приховати будь-яку інформацію про себе, не йдеться про втручання в її приватне життя [7, с. 167].

Відповідно до КПК України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» контроль за телефонними розмовами є різновидом втручання у приватне спілкування, що проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікації для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, якщо під час його проведення можливо встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження.

З огляду на викладене визнаємо, що на сучасному етапі розвитку суспільства право на невтручання у приватне спілкування є конституційним правом особи, що визнано й гарантовано міжнародно-правовими документами в галузі прав людини, а обмеження визнаються допустимими та законними, якщо вони обґрунтовані і фактичними, і юридичними обставинами. Використовуючи філософський прийом розкриття поняття через зіставлення з подібним йому поняттям, подамо власне визначення дефініції «право особи на невтручання у приватне спілкування в кримінальному процесі». На наш погляд, це самостійне право особи, встановлене й гарантоване Конституцією України, кримінальним процесуальним та оперативно-розшуковим законодавством щодо забезпечення охорони спілкування осіб від протиправних посягань з боку державних органів і посадових осіб, які здійснюють правоохоронну

діяльність, гарантують збереження таємниці такого спілкування, забезпечують додержання законності при проведенні контролю за телефонними розмовами, а також можливість відновлення порушених прав особи при незаконному обмеженні права невтручання у приватне спілкування.

Безумовно, право на невтручання у приватне спілкування не може не мати певних обмежень. Відповідно до ст. 64 Основного Закону права і свободи людини й громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Обмеження прав і свобод окремих осіб здійснюється у випадках, передбачених законом. Вони можуть носити тимчасовий, винятковий характер, коли в інший спосіб не можуть бути захищені права і свободи інших людей, законні інтереси суспільства й держави [8]. Ці обмеження об'єктивно потрібні для збалансування інтересів окремої особи з інтересами інших осіб, а також публічного інтересу.

На наш погляд, слушною є думка О. А. Сіренка, який вважає, що втручання у приватне спілкування в процесі розслідування злочинів повинно здійснюватися за наявності встановлених законодавством України підстав та умов. Обмеження прав і свобод людини може допускатися тільки на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної потреби й в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. Отже, тільки дотримання закріплених у законі принципів і правил, що забезпечують баланс, з одного боку – інтересів особи, яка має право на недоторканність приватного життя, а з іншого – суспільства, зацікавленого в дієвій протидії злочинності, буде сприяти ефективності розслідуванню й гарантувати забезпечення прав і свобод громадян [9, с. 174].

Проблема гарантування прав і свобод людини, її захисту від несанкціонованого збору особистої інформації, зловживань, можливих при зборі, обробці та розповсюдженні інформації особистого характеру, набула на сьогодні особливої актуальності, зокрема в умовах інформаційного прогресу. Сучасні комп'ютерні технології, телекомунікаційні засоби дають змогу миттєво обмінюватися інформацією, зіставляти й зводити воедино особисту інформацію, що накопичується в різних інформаційних системах. Доступ до баз даних породжує порушення, які важко відслідковувати.

Грунтуючись на результатах аналізу емпіричного матеріалу констатовано, що обмеження права на невтручання у приватне спілкування в Україні, зокрема при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції, широко поширені і, одночасно, найменш очевидні для більшості громадян порівняно з порушеннями інших основних прав людини. Бурхливий розвиток різноманітних можливостей для збору, обробки й поширення приватної інформації випереджає національне законодавство. Розробка та впровадження механізмів захисту приватного спілкування громадян державою і, зокрема законодавцем, здійснюється не належно. Численні порушення цього права є наслідком низького рівня його правової охорони.

Багато хто вважає, що узаконений арсенал засобів негласного контролю за людиною, спрямований на контроль за телефонними розмовами, нерідко використовується для інших цілей, аніж з метою протидії злочинності, установлюючи тотальний моніторинг за людиною. Крім того, «закритість» контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції України робить їх майже невідконтрольними для більшості державних і громадських організацій, а відсутність прозорості в механізмі його здійснення обумовлює ескалацію свавілля й всездозволеності стосовно осіб, до яких здійснюється такий контроль, а також створює сприятливі умови для порушення їхніх конституційних прав, свобод і законних інтересів. Безперечно, зазначені обставини викликають осуд з боку громадськості, регулярно висвітлюючись у засобах масової інформації. Проте важливо розуміти, що односторонність суджень в умовах сьогоденних реалій нашого життя просто неприпустима. Тому уточнимо, що проведення контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції відбувається в суворій відповідності до вимог чинного законодавства. Дії підрозділів Національної поліції знаходяться під безпосереднім контролем відповідних керівників та інших уповноважених на те осіб, а також під наглядом з боку органів прокуратури та суду.

Для недопущення безпідставного втручання у сферу особистого життя людини, обмеження інших визначених Конституцією України та міжнародними нормативними актами прав людини, у Кримінальному процесуальному кодексі України передбачено досконалий механізм, що забезпечує дотримання законності провадження негласних слідчих (розшукових) дій [10, с. 67].

При проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції треба керуватися положеннями про те, що обмежувальні заходи не можуть бути надмірними й повинні бути адекватні обставинам, у зв'язку з якими вони виникли, і в такому випадку принцип пропорційності обмеження прав і свобод є одним з головних [11, с. 46].

На думку В. Б. Рушайла, під принципом пропорційності розуміється: а) адекватність ступеня та обсягу обмежень прав і свобод громадян надзвичайній ситуації; б) використання обмежень прав і свобод громадян як надзвичайного заходу тільки в разі, коли арсенал заходів державного примусу, що застосовується у звичайних умовах, вичерпаний; в) визначення як мети надзвичайних заходів з обмеження прав і свобод громадян стабілізації або ліквідації конкретної екстремальної ситуації [12, с. 114].

Аналіз наукової літератури, емпіричного матеріалу та законодавчої бази дали змогу резюмувати, що в умовах, коли необхідні дієві заходи протидії злочинності, виникає потреба у проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції. Проте при цьому треба використовувати такі механізми, які б відповідали міжнародним стандартам щодо забезпечення прав і свобод людини, носили правовий характер, містили зрозумілі, без будь-якої двозначності, формулювання, відповідали принципам об'єктивної необхідності та пропорційності

поставленій меті застосування, передбачали форми й методи ефективного громадського та державного контролю.

Системний, комплексний аналіз теоретичних і прикладних засад проведення контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції дає можливість розглянути їх не тільки з точки зору обмеження конституційного права людини, зокрема, втручання у приватне спілкування, але й з точки зору умов гарантування прав і свобод, що можуть бути обмежені при проведенні вказаних дій. Тому вважаємо, що у цій сфері суспільних відносин головним завданням як законодавця, так і науковців є розробка, упровадження в практику й бездоганне дотримання правових норм, що забезпечують, з одного боку, протидію злочинності, а з іншого – унеможливають необгрунтоване порушення або обмеження конституційних прав і свобод людини щодо втручання у приватне спілкування.

Водночас у юридичній літературі питання гарантій не вирішене однозначно. Відсутнє єдине визначення поняття «кримінальні процесуальні гарантії», що спричинює розбіжності при аналізі його дефініції.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови юридичні гарантії визначаються як законодавчо закріплені засоби охорони прав і свобод громадян, способи їх реалізації, а також засоби охорони правопорядку, інтересів суспільства і держави [13, с. 173].

Під кримінально-процесуальними гарантіями розуміють ті засоби, що встановлені кримінально-процесуальними нормами для здійснення завдань кримінального судочинства, насамперед захисту прав і законних інтересів осіб, які притягаються до кримінальної відповідальності [14, с. 21].

На переконання В.М. Тертишника, розвиток системи процесуальних гарантій забезпечення прав і свобод людини в кримінальному процесі передбачає виконання конституційних вимог щодо недопустимості звуження сучасних прав і свобод та гарантій їх захисту; розширення наявної системи та обсягу й змісту окремих прав і свобод; чітке законодавче визначення підстав, умов і процедури застосування примусових заходів; створення такої моделі процесуальної форми, за якої примусові заходи втручання в права, свободи й законні інтереси людини дійсно мали б місце тільки за умов крайньої необхідності; чітке визначення механізму застосування примусових заходів і правовідносин, що виникають при цьому; обгрунтованість усіх рішень щодо втручання в права й свободи людини; дієвість процесуального контролю, судового й прокурорського нагляду за здійсненням процесуальної діяльності; визначення відповідальності за всі прояви безгрунтового втручання в гарантовані законом права й свободи людини; створення доступного, простого та надійного юридичного механізму захисту й відновлення прав і свобод, правової реабілітації та відшкодування заподіяної незаконними діями шкоди [15, с. 19].

До гарантій реалізації прав особи в кримінальному судочинстві І.Ф. Літвінова відносить ті з них, які спрямовані на забезпечення сприятливих умов для повного й безперешкодного здійснення варіантів

можливої поведінки, що входять до змісту певного суб'єктивного права особи. Такими умовами є правове визначення змісту, умов і процедури реалізації можливої поведінки суб'єктів кримінального процесу, що утворює зміст конкретного суб'єктивного права особи і є проявом принципу диспозитивності в кримінальному судочинстві [16, с. 43].

В. М. Трофименко вважає, що кримінально-процесуальні гарантії є складовою частиною правового статусу особи, оскільки лише за допомогою системи гарантій можна реалізувати права, свободи й обов'язки людини та громадянина. Вони покликані забезпечувати, гарантувати нормальне, тобто встановлене законом, функціонування певного суспільного та правового інституту [17, с. 20].

Коментуючи передбачені в КПК України загальні положення про втручання у приватне спілкування, Л.І. Аркуша розкриває зміст фізичних та юридичних умов дотримання такого спілкування. Зокрема, під фізичними умовами дотримання приватного спілкування вчений розуміє обране особою місце, час та форму здійснення спілкування (вербальна, письмова, графічна тощо), форму обміну інформацією (безпосередня або опосередкована), тобто листами, бандеролями, контейнерами тощо; із застосуванням технічних засобів дротового та бездротового зв'язку тощо. Юридичними умовами дотримання приватного спілкування, як зазначає автор, є наявність підстав згідно з чинним законодавством України, а також наявність угоди між фізичною особою і юридичною особою, яка надає послуги телекомунікаційного та поштового зв'язку [18, с. 525].

Аналізуючи наукові погляди вчених, доходимо висновку, що гарантії прав і свобод людини – один з елементів правового статусу особи, оскільки для того, щоб закріплення прав і свобод не було декларативним, потрібно забезпечити можливість їх здійснення, а в разі необхідності, захисту. Уважаємо, що елементом такого захисту прав і свобод людини є їх охорона, оскільки і захист, і охорона пов'язані з правопорушеннями, і якщо метою охорони є недопущення здійснення протиправних дій, то метою захисту – відновлення порушених прав і свобод та притягнення винних до відповідальності. Загальне призначення охорони та захисту полягає в усуненні перешкод реалізації прав і свобод людини.

Отже, основне призначення гарантій полягає в забезпеченні реалізації прав і свобод людини, а в разі порушення – у забезпеченні їх захисту.

Під кримінальними процесуальними гарантіями прав і свобод людини пропонуємо розуміти систему принципів, умов і засобів реалізації та захисту прав і свобод людини в кримінальному провадженні.

Висновки. Підбиваючи підсумки наведеного, констатуємо, що умовами гарантування прав і свобод людини при проведенні контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції України треба вважати передбачені кримінальним процесуальним та оперативно-розшуковим законодавством умови, засоби й способи, які сукупно забезпечують реалізацію, охорону та захист самостійного права особи, встановленого й гарантованого на конституційному рівні, щодо забезпечення охорони спілкування осіб від протиправних посягань з боку

державних органів і посадових осіб, які здійснюють правоохоронну діяльність, гарантування збереження таємниці такого спілкування, а також можливості відновлення порушених прав особи при незаконному обмеженні права невтручання у приватне спілкування.

Використані джерела:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.02.2008 «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»: указ Президента України від 08.04.2008 № 311/2008 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008> (дата звернення: 03.01.2008).

2. Єськов С. Право на таємницю приватного життя у цифрову добу: пошуки нових механізмів захисту URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/44828/%D1>.

3. Білічак О. А. Загальні положення про втручання в приватне спілкування за КПК України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 9-1. С. 201-204.

4. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шила. Харків : Право, 2013. 824 с.

5. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року / за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. Харків : Фактор, 2013. 1072 с.

6. Паршутін А. Б. Особливості правового забезпечення втручання у приватне спілкування в умовах проведення невідкладних заходів щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України. *Державна політика у сфері протидії тероризму: міжнародний досвід і його актуальність для України*: збірник матеріалів Інтернет-конференції (Київ, 25 червн. 2015 р.). Київ : Національна академія прокуратури України; Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, 2015. С. 179-183.

7. Більковець Л. В. Втручання у приватне спілкування в рамках проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 листоп. 2013 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2013. С. 166-167.

8. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

9. Сіренко О. А. Забезпечення прав і свобод громадян при втручанні у приватне спілкування на стадії досудового слідства. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених* : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 17 трав. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 169-174.

10. Глушков В. О., Білічак О. А. Гарантії дотримання конституційних прав особи у провадженні негласних слідчих (розшукових) дій. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. Вип. 67. С. 65-74.

11. Астафьева Е. В. Принципы ограничения конституционных прав и свобод граждан. *Вестник Челябинского государственного университета* 2008. № 9. С. 45-48.

12. Рушайло В. Б. Специальные административно-правовые режимы в Российской Федерации. М., 2004. С. 114.

13. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь ВТФ "Перун", 2005. 1728 с.

14. Уголовный процесс: учебник для студентов юридических вузов и факультетов / В. И. Басков, К. Ф. Гуценко, М. А. Ковалев и др.; под ред. К. Ф. Гуценко. М. : Зерцало, 1997. 575 с.

15. Тертишник В. М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі: монографія. Дніпропетровськ : Юрид. акад. МВС України, Арт-Прес, 2002. 432 с.

16. Литвінова І. Ф. Гарантії недоторканності житла чи іншого володіння особи в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. 2010. 229с.

17. Трофименко В. М. Кримінально-процесуальні гарантії особистості в стадії судового розгляду : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2000. 188 с.

18. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Харків : Одиссей, 2013. 1104 с.

Стаття надійшла до редколегії 08.04.2018

Волошина М. О. Условия обеспечения прав и свобод человека при проведении контроля за телефонными разговорами подразделениями Национальной полиции: содержания понятия

Статья посвящена исследованию литературы относительно содержания дефиниции «условия обеспечения прав и свобод человека при проведении контроля за телефонными разговорами подразделениями Национальной полиции». Автор констатирует, что рассмотрение теоретико-прикладных аспектов права на невмешательство в частное общение человека в деятельности правоохранительных органов требует комплексного исследования. В статье делается вывод, что на современном этапе развития общества право на невмешательство в частное общение является конституционным правом человека, которое гарантировано международно-правовыми документами в области прав человека, а ограничения признаются допустимыми и законными, если они обоснованы как фактическими, так и юридическими обстоятельствами. Формулируется собственное определение дефиниции «условия обеспечения прав и свобод человека при проведении контроля за телефонными разговорами подразделениями Национальной полиции» под которыми предлагается понимать предусмотренные уголовным процессуальным и оперативно-розыскным законодательством условия, средства и способы, которые в своей совокупности обеспечивают реализацию, охрану и защиту самостоятельного права человека, установленного и гарантированного на конституционном уровне, по обеспечению охраны общения лиц от противоправных посягательств со стороны государственных органов и должностных лиц, осуществляющих правоохранительную деятельность, обеспечение сохранения тайны такого общения, а также возможности восстановления нарушенных прав личности при незаконном ограничении права невмешательства в частное общение.

Ключевые слова: невмешательство в частное общение, приватность, уголовно-процессуальные гарантии, контроль за телефонными разговорами.

Voloshyna M. Conditions for the Guaranteeing of Human Rights and Freedoms During the Control over Telephone Conversations by Units of the National Police: Content of the Concept

The article is devoted to the study of literature on the content of the definition of "the conditions for the guaranteeing of human rights and freedoms during control over telephone conversations by units of the National Police". The author states that in the light of the activities of the law-enforcement bodies, the solution to the theoretical and applied questions of the right to noninterference in the private communication of a person requires a comprehensive study. The article concludes that at the present stage of the society development the right to non-interference in private communication is a constitutional right of a person recognized and guaranteed by the international legal documents in the field of human rights, and restrictions are recognized as admissible and legitimate if they are substantiated with both actual and legal circumstances. The right to noninterference in the private communication of a person takes one of the leading places among the main constitutional rights and, along with other natural rights, forms the basis of the constitutional status of a person. The level of protection of the right to noninterference in private communication, its guarantee provided by norms of the law and judicial practice, undoubtedly, is an important indicator of the democratization of society, as well as the necessary prerequisite for the formation of a law-governed state.

The actual definition "the conditions for the guaranteeing of human rights and freedoms during the control over telephone conversations by units of the National Police" has been formulated, which is intended to understand the conditions, means and methods envisaged by the criminal procedural and investigative legislation that, in their aggregate, ensure the implementation and protection of an autonomous right of a person, established and guaranteed at the constitutional level, on ensuring the protection of the communication of a person from illegal encroachments on the part of state bodies and officials engaged in law enforcement activities, the guarantee of the secrecy of such communication, as well as the possibility of restoration of the violated rights of a person in case of illegal restriction of the right to noninterference in private communication.

Keywords: noninterference in private communication, privacy, criminal procedural guarantees, control over telephone conversations.

УДК 343.263

І. М. Козьяков

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ**

У статті висвітлено наукові підходи та законотворча практика нормативного врегулювання відносин щодо наукової складової державного управління в окремих сферах діяльності, розглянуто історико-правові умови становлення навчально-наукових установ органів прокуратури, проаналізовано сучасні виклики, теоретично обґрунтовано потребу розробки концепції наукового забезпечення діяльності прокуратури, в основу якої має бути покладено сучасні фундаментальні знання та практика їх застосування в процесі здійснення прокурорами встановлених Конституцією України функцій захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Ключові слова: законодавство, прокуратура, прокурорська діяльність, організація, наукове забезпечення, концепція.